

Programma – 14 oktober 2023 in de Archives départementales van Nord

1323. Oorlog en vrede aan de Schelde 1 verdrag, 2 graven,... en 13 steden aan de bronnen van Europa Samenkomst en vergelijking van standpunten

9.30 uur: verwelkoming

10.00 uur: inleiding: Mireille Jean, directeur van de Archives départementales van Nord, en Peter van Druenen, voorzitter van het *Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen*

Hervé Passot, verantwoordelijke van de Dienst fondsen, Archives départementales van Nord
Kanselarij, archiefbewaarders, kopiisten, enz.

Hoe komt een document dat in 1322 in Parijs is opgesteld, terecht in de Archives départementales van Nord? Terugblik op de wedervaardigheden van de Vlaamse en Henegouwse Trésor des Chartes (schat der handvesten), de context waarin het document tot stand komt, en de manier waarop het sinds 1322 bewaard wordt.

Olivier Canteaut, École nationale des chartes, en Valeria Van Camp, doctor aan de Universiteit Gent

Tussen Frankrijk, Vlaanderen en Henegouwen: het administratieve traject van de Vrede van Parijs (1322-1323).

Aan de hand van de uitvoerige documentatie over de Vrede van Parijs kunnen de complexe handelingen die aan de opstelling ervan voorafgaan, gereconstrueerd worden. De eerste versie van het verdrag dateert van december 1322 en in maart 1323 wordt het in een nieuwe vorm gegoten, volgens de gebruiken van de kanselarij van de Koning van Frankrijk. Daarna wordt het verspreid in Vlaanderen en Henegouwen: beide grafelijke kanselarijen archiveren elk een origineel exemplaar; de steden ontvangen een vidimus. Dit traject illustreert de administratieve en diplomatieke praktijken van het begin van de 14e eeuw.

Ambre Vilain, lector aan Nantes Université, doctor in de Geschiedenis van de middeleeuwse kunst

De collectieve identiteit weergegeven aan de hand van de architectuur: de zegels van de Vrede van Parijs (1323).

“Om oorlogen en conflicten voortaan te vermijden hebben we onze Goede Steden verzocht om ook dit verdrag te bezegelen.”

Welke iconografische keuzes maken de in 1323 aanwezige steden voor hun zegel? Deze zegels – heraldische compositie of architectonische voorstelling – verwijzen nog steeds naar een collectieve identiteit waarachter zich machtsverhoudingen afspelen.

Élodie Lecuppre-Desjardin, universiteitsprofessor, Université de Lille, en Jean-Baptiste Santamaria, lector-onderzoeksverantwoordelijke, Université de Lille

De Capetingische monarchie en de Vrede van Parijs (1323): van vredesambitie tot grensbeheer.
De Vrede van Parijs van 1323, waarover onder het wakend oog van de Capetingische monarchie wordt onderhandeld, draagt het merkteken van de koninklijke macht: dit diplomatieke document, erfgoed van de ambities die Lodewijk IX koestert voor vrede en hervorming, getuigt ook van de geopolitieke ambities van koning Karel IV in de Nederlanden en van de uitgesproken interesse voor de grenskwestie.

12.30 uur: MIDDAGPAUZE

14.00 uur: VERDERZETTING

Arjan van Dixhoorn, professor geschiedenis, University College Roosevelt (Middelburg) en
Jurian Bazen, doctoraatsstudent verbonden aan de Universiteit Utrecht

De Schelderegio; economische ruimte en gebied voor politieke en culturele uitwisseling:

Zeeland en de Vrede van Parijs (12e-14e eeuw).

De Vrede van Parijs kan beschouwd worden als de grondslag voor de stichting van een nieuw graafschap met zeegrens voor het koninkrijk Frankrijk en het Heilige Roomse Rijk. In het grondgebied worden delen opgenomen van het graafschap Holland (met Zierikzee als hoofdstad) en van het graafschap Vlaanderen (met Middelburg als hoofdstad). Dit nieuwe graafschap wordt samengesteld met elementen die van het grafelijk gezag van Holland en Vlaanderen worden losgekoppeld, om zo de nieuwe entiteit Zeeland te vormen. Zo wordt een politiek-ruimtelijke ontwikkeling van Zeeland, van het einde van de 12e tot het begin van de 13e eeuw, in zekere zin op geopolitiek vlak afgesloten.

Michel de Waha, emeritus hoogleraar aan de Université Libre de Bruxelles, Koninklijke Academie voor Oudheidkunde van België

De Vrede van Parijs (1323), een document waarvan de “*obscurites, solennites et doutes declarees, abregies et ostees*” (duisternissen, formaliteiten en twijfels die verklaard, ingekort en verwijderd worden), uiteindelijk leiden tot het Verdrag van Cambrai (1333).

De Vrede van Parijs brengt geen oplossing voor de devolutie van de heerlijkheden Flobecq en Lessines. Het gaat om een kwestie van formaat: het kasteel van Flobecq grendelt Henegouwen af in geval van een Vlaamse invasie. Als in 1333 het Verdrag van Cambrai wordt ondertekend, komen beide partijen uit een halve eeuw durende impasse en wordt recht geschapen: de graaf van Henegouwen krijgt Flobecq en Lessines van de graaf van Vlaanderen, die – door een wederzijds eerbetoon om de feodale betrekkingen tussen beide vorsten symbolisch in evenwicht te brengen – Blaton en Feignies krijgt van de graaf van Henegouwen.

Camille Paccou, promovenda Middeleeuwse geschiedenis aan de Université de Lille (IRHiS) en aan de Universiteit Gent (HPI)

De Vrede van Parijs (1323): eerlijke verdeling tussen Vlaanderen en Henegouwen? Vaststelling vanuit Vlaams standpunt.

Tussen eind 13e en begin 14e eeuw leidt de inherente onenigheid tussen Henegouwen en Vlaanderen tot tal van conflicten, allianties, verdragen. Los van de poging om de nalatenschap van Margaretha van Constantinopel te verdelen, worden met deze onlusten bepaalde bezittingen of leengoederen, met name Zeeland, op losse schroeven gezet, wat getuigt van een aloude rivaliteit tussen Vlaanderen, Holland en het Roomse Rijk. Het gebied is al Vlaams sinds de 11e eeuw, maar met dit verdrag wordt een einde gemaakt aan meer dan drie eeuwen overheersing op de zuidelijke eilanden. Verschillende vragen komen in gedachten: bewijst dit dat Vlaanderen in 1323 aan macht inboet ten gunste van een Henegouws overwicht over de jonge Lodewijk van Nevers? Welke gevolgen heeft dit voor de betrekkingen tussen beide machthebbers?

Hérolf Pettiau, wetenschappelijk hoofdmedewerker aan de Université du Luxembourg

De graven van Luxemburg tussen Vlaanderen en Henegouwen, tussen familiebanden en functies in het Roomse Rijk. Bijdrage tot de studie van de supraregionale context van het Scheldeconflict.

De huwelijksverbintenissen tussen het huis van Luxemburg en dat van Avesnes en Dampierre vanaf de jaren 1260, hun nauwe banden met de koningen van Frankrijk, de evolutie in het begin van de 14e eeuw van hun status in het Roomse Rijk en de ontwikkeling van hun internationale diplomatieke activiteit maken dat de graven op menig niveau tussenbeide komen in verschillende fasen van de rivaliteit tussen de graven van Vlaanderen en die van Henegouwen/Holland. We maken een analyse van de verwijzingen naar deze interventies om het supraregionale perspectief van het Scheldeconflict te vervolledigen.

17.00 uur: EINDE